

ЮВІЛЕЙ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО

Є.В. Клименко, д.т.н., проф., В.Л. Цубенко, д.і.н., доц.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

*Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний.
Василь Сухомлинський*

Ювілей у житті людини – це особлива можливість зупинитися на мить, окинути поглядом минуле, віддати належне досягнутому. 1 серпня 2012 р. вітчизняна й світова громадськість відсвяткувала 70-річний ювілей видатного українського вченого Віталія Степановича Дорофєєва.

Професія педагога, наукова та адміністративна діяльність доктора технічних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України, талановитого організатора вищої освіти, завідувача кафедри залізобетонних та кам'яних конструкцій, ректора Одеської державної академії будівництва та архітектури Віталія Степановича Дорофєєва – яскрава сторінка в історії розвитку академії та вітчизняної технічної науки.

Сьогодні – це людина великого життєвого та професійного досвіду, який він передає науковій громадськості, колегам, освітянам.

В.С. Дорофєєв досяг високих вершин у становленні себе як особистості у науці, у громадському житті, пройшовши нелегкий та непростий життєвий шлях, який привів його до заслуженої слави, визнання і шани не лише в Україні, а й у світі.

Народився Віталій Степанович Дорофєєв 1 серпня 1942 р. у м. Волгограді (Російська Федерація) у родині службовців. Світогляд майбутнього вченого, його людські та моральні якості, орієнтири, нахили, уподобання сформувалися у ранньому дитинстві у дружньому родинному колі. Батько – Дорофєєв Степан Степанович останнім часом працював директором автотранспортного підприємства в м. Нова Каховка. Мати – Дорофєєва Віра Іванівна.

Домашнє оточення сприяло вибору професії. Тому після закінчення середньої школи у м. Нова Каховка в 1959 р. юнак обрав престижну професію будівельника і вступив до Одеського інженерно-будівельного інституту, який закінчив у 1964 р. Після навчання у інституті з 1965 по 1967 р. працював на виробництві (старший інженер-наглядач за будівлями та спорудами Новокаховського електромашинобудівного заводу) та проходив дійсну військову службу.

З 1967 р. життєва і творча доля Віталія Степановича тісно пов'язана з Одеською державною академією будівництва та архітектури. Саме тут він пройшов шлях професійного зростання від аспіранта до ректора (з 2004 р.). Під час навчання в аспірантурі з'явилися перші наукові публікації В.С. Дорофєєва у галузі структуроутворення та руйнування будівельних матеріалів і конструкцій при різних видах навантажень. У 1972 р. Віталій Степанович захистив дисертацію на тему «Дослідження згинальних елементів залізобетонних конструкцій з дрібнозернистого вапнякового бетону під час дії поперечних сил» та здобув науковий ступінь кандидата технічних наук.

З 1974 по 1983 р. В. С. Дорофєєв обіймав посади заступника декана факультету конструювання у промисловому та цивільному будівництві та заступника декана по роботі з іноземними студентами, набув практичного досвіду.

У 1978 р. він отримав вчене звання доцента.

Віталій Степанович ніколи не стояв осторонь громадського життя академії. Був лідером профспілкової організації ВНЗ. Впродовж 1986–1987 рр. очолював профком інституту. Оцінюючи виконану свого часу роботу на посаді голови профкому, можна сказати, що В.С. Дорофєєв багато зробив для того, щоб об'єднаний профком виріс у багатогранну профспілкову організацію, авторитет якої серед громадських організацій міста постійно зростає.

Організаторський талант та висока професійність дозволили йому протягом 1987–1997 рр. виконувати обов'язки проректора з навчальної роботи і першого проректора інституту, пізніше – академії.

У 1991 р. В.С. Дорофєєв отримав вчене звання професора.

Водночас вчений продовжував цілеспрямовано студіювати обрану наукову проблему, брав участь у численних наукових конференціях та симпозиумах. Логічним продовженням досліджень стала докторська дисертація на тему «Технологічне пошкодження бетону та його вплив на роботу конструкцій», яку Віталій Степанович успішно захистив у 1994 р.

Ювіляр любить викладацьку роботу і студентів, а вони відповідають йому взаємністю. Створені ним лекційні курси («Залізобетонні конструкції», «Архітектурні і будівельні конструкції», спецкурс «Залізобетонні конструкції» для іноземних студентів) відзначаються глибоким аналізом, яскравою лекторською майстерністю і викликають захоплення у студентської молоді і викладачів. Він чить студентів мислити творчо і самостійно, уникати банальних штампів.

Паралельно з педагогічною діяльністю Віталій Степанович проводить велику наукову роботу. В.С. Дорофєєв – сучасний дослідник. Він

послідовно, методично і глибоко досліджує вплив на фізико-механічні властивості бетонів і залізобетонних конструкцій різних навантажень та навколишнього середовища, сейсмостійкість будівель.

Вчений успішно керує навчально-методичною, науково-дослідною роботою колективу академії. З 1982 р. здійснює наукове керівництво аспірантами. Професор В.С. Дорофєєв заснував наукову школу, підготував цілу плеяду кандидатів і докторів технічних наук. Під його науковим керівництвом захищено 20 кандидатських та 4 докторські дисертації. Значна частина викладачів кафедри залізобетонних та кам'яних конструкцій та інших кафедр академії – учні Віталія Степановича, які підготували й захистили дисертації під його керівництвом. Наставник заохочує науковців до написання докторських дисертацій, створивши в академії сприятливу для наукової праці творчу атмосферу і необхідні умови. Вихованці Дорофєєва не лише з вдячністю і любов'ю говорять про свого наукового керівника, але й гідно наслідують його приклад. Роль В.С. Дорофєєва у підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі будівництва та архітектури у південному регіоні – вагома і беззаперечна.

Наукова тематика, визначена В.С. Дорофєєвим, увійшла до пріоритетних наукових напрямів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. За його участю було створено Спеціалізовану вчену раду Д 41.085.01 із захисту докторських та кандидатських дисертацій відповідно за спеціальностями 05.23.01 – Будівельні конструкції, будівлі та споруди та 05.23.05 – Будівельні матеріали та вироби. Водночас Віталій Степанович є членом науково-технічних рад у галузі будівництва. Бере активну участь в атестації науково-педагогічних працівників України як рецензент та офіційний опонент під час захисту докторських і кандидатських дисертацій у різних навчальних і науково-дослідних закладах України.

В.С. Дорофєєв є членом редакційних колективів багатьох наукових видань, з 2004 р. очолює редколегію «Вісника ОДАБА». Віталій Степанович став відповідальним редактором 17 колективних та індивідуальних монографій, значної кількості збірників наукових праць, зокрема, «Технологическая поврежденность бетона и её влияние на работу конструкций» (1993), «Некоторые нелинейные модели грунтовой среды» (2007), «Композиционные строительные материалы и конструкции. Структура. Самоорганизация. Свойства» (2010), що користуються значним читацьким попитом.

Протягом останніх десятиліть професор успішно проводить дослідження залізобетонних конструкцій за нормальним та похилими перерізами з розрахунком нелінійної роботи, вивчає проблеми передісторії

навантаження та дійсної діаграми деформування бетону, утилізації в будівництві відходів виробництва, проектування та розрахунку сейсмостійкості будівель.

Перу вченого належить понад 500 наукових праць, зокрема, 18 монографій та навчальних посібників із грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, серед них: «Технологическая поврежденность строительных материалов и конструкций» (1998), «Бетон в условиях ударных воздействий» (2004), «Некоторые нелинейные модели грунтовой среды» (2007), «Расчет противооползневых сооружений» (2009), «Воздействие ветровых волн на гидротехнические сооружения» (2012), «Технологія будівельного виробництва» (2012), «Будівельні конструкції» (2012). Успішно досліджуючи проблеми технічної науки, він вніс значний вклад у розвиток технологій у галузі будівництва. Великою популярністю користуються його підручники. Чільне місце в науковому доробку вченого посідають методологічні розробки, присвячені проблемам будівництва в Україні. У 2012 р. видано бібліографічний покажчик робіт Віталія Степановича Дорофєєва. У ньому висвітлюються основні етапи життя, педагогічної, наукової, науково-організаційної діяльності доктора технічних наук, професора, ректора академії Віталія Дорофєєва, добре відомого фахівця в Україні й поза її межами.

В.С. Дорофєєв особисто брав участь у підготовці 7 нормативних проєктів, зокрема, ДБН В.1.1–12–2006 «Будівництво у сейсмічних районах України»: Державні будівельні норми України. – Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства, Київ, 2006; ДБН В.2.6–33–2008 «Конструкції зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією. Вимоги до проектування, улаштування та експлуатації»: Державні будівельні норми України. – Мінрегіонбуд України, 2009; ДСТУ БВ.2.6–34:2008 «Конструкції зовнішніх стін із фасадною теплоізоляцією. Класифікація і загальні технічні вимоги»: Національний стандарт України. – Мінрегіонбуд України, 2009.

Віталій Степанович – це людина широкої ерудиції, яка здатна оперативно реагувати на запити сьогодення й прогнозувати перспективи майбутнього української технічної науки. Йому притаманні надзвичайна наукова зацікавленість, велика працелюбність, щирість, обов'язковість, ретельність, великодушність, доброзичливість, відповідальність за власні рішення, твердість і не поступливість у своїх переконаннях, відданість справі. Ці риси відзначаються в кожній його справі і вчинку, він є прикладом справжнього вченого і людини як для молодих, так і вже досвідчених науковців. Він завжди допомагає кожній людині, яка звертається до нього за порадою.

Не можна не сказати ще й про те, що Віталій Степанович підтримує добру фізичну форму, оптимістичний настрій, що додає йому невтомності і загалом позитивного іміджу.

В.С. Дорофеев – не лише мудрий керівник, а й організатор. Саме завдяки його зусиллям у 2004 р. на базі факультетів були засновані інститути: архітектурно-художній, інженерно-будівельний, інженерно-екологічних систем, будівельно-технологічний, центр післядипломної освіти, у 2009 р. – центр доакадемічної освіти, а академія перетворилася на визнаний осередок високопрофесійної вищої архітектурної та будівельної освіти на півдні України.

Завдячуючи особистому авторитету професора В.С. Дорофеева на новий рівень сягнула міжнародна діяльність академії, було розширено діяльність у сфері співпраці із зарубіжними вищими закладами освіти, встановлено нові освітньо-культурні зв'язки із західноєвропейськими вузами, що посприяли якісній підготовці іноземних громадян. У 2009 р. з ініціативи В.С. Дорофеева на базі академії було створено міжнародний науково-дослідний центр, який він і очолює.

В.С. Дорофеев повсякчас турбується про зміцнення матеріально-технічної бази академії, яка сьогодні включає аудиторний фонд, бібліотеку, мультимедійне обладнання, оргтехніку, нові меблі тощо. Також було покращено благоустрій території академістечка, проведено реконструкцію та ремонт гуртожитків. Таким чином він створив якнайкращі умови для реалізації професорсько-викладацьким колективом свого науково-педагогічного потенціалу, для досягнення успіхів у фаховій підготовці студентів та аспірантів.

За період перебування Віталія Степановича на посаді ректора значно поліпшено якісний склад професорсько-викладацького складу академії, що відповідає нормативним вимогам шляхом. Тут йдуть залученням докторів наук та професорів на посади завідувачів кафедр, направлення на навчання до аспірантури і докторантури викладачів.

Визнанням авторитету В.С. Дорофеева було призначення його науковим керівником лабораторії з обстеження будівель та споруд, директором Проблемного інституту сейсмостійкого будівництва Академії будівництва України. Він є членом правління Української Асоціації та Європейської Асоціації сейсмостійкого будівництва, першим заступником голови Експертно-консультативної комісії з питань нового будівництва та реконструкції будівель перших масових серій Одеської міської ради, членом кваліфікаційної ради з присудження ступеня «Доктор будівництва» Академії будівництва України, головою Одеського відділення Академії будівництва України.

Вчений займається також широкою громадською діяльністю. Віталій Степанович був обраний депутатом Одеської міської ради V і VI скликань, входить до складу постійної мандатної комісії з питань депутатської діяльності та етики, член міськвиконкому.

Показниками авторитету і якісної праці Віталія Степановича є численні вітчизняні державні та міжнародні нагороди, зокрема, Почесні грамоти Президії Верховної Ради України, Одеської облради, Одеської міськради, та Почесні відзнаки голови Одеської облдержадміністрації, Одеської облради, Одеської міськради, Північно-Української академії бізнесу. Крім того, В.С. Дорофєєв нагороджений відзнакою «Почесний Працівник Держводгоспу України» та Почесною грамотою Одеського обласного комітету профспілки працівників освіти і науки України. Він є лауреатом премії Академії будівництва України імені академіка М.С. Буднікова. Нагороджений дипломом «Патріот України» в міжнародному проекті «Україна й українці – цвіт нації, гордість країни». Удостоєний знака «За відмінні успіхи у роботі» в галузі вищої освіти Міністерства освіти і науки України.

Міжнародні нагороди свідчать про визнання вченого на світовому рівні. У серпні 2007 р. В.С. Дорофєєв нагороджений медаллю імені М.В. Ломоносова від Міжнародної академії наук екології, безпеки людини і природи (МАНЕБ) за розвиток екологічної науки й охорони життєдіяльності. Його груди прикрашають ордени: «Слов'янська честь» – за вклад у розвиток економіки, відродження духовності та слов'янської єдності, «Российская честь», «Орден Сократа» Міжнародної корпорації соціального партнерства «Europe Business Assembly» (Оксфорд, Англія) в рамках національної іміджевої програми «Лідери XXI століття» за особистий вклад в інтелектуальний розвиток сучасного суспільства. За кожною з цих нагород стоять гідність, висока самовідданість і працездатність, любов до своєї Вітчизни, прагнення принести користь своєму народові.

Давно помічено, що людині, яка самовіддано служить своїй Вітчизні, доля надає сили на нові звершення. Вшановуючи ювіляра, побажаємо йому доброго здоров'я, щастя, невичерпної енергії на шляху до нових професійних вершин, багато плідних та приємних літ життя, усіляких земних щедрот і гараздів, гідних учнів і послідовників, здійснення всіх мрій і сподівань!